

Siyaset və vətənpərvərlik: Azərbaycanda sintezi

İndiki tarixi mərhələdə hər bir siyasi liderin fəaliyyətini bütün dünya izləyir. İnformasiya-kommunikasiya vasitələri ilə inkişaf edib ki, dövlətə başçılıq edən şəxsin gördüyü işlər sürətlə hər yere yayılır. Bu, bir tərəfdən, liderlərin göz önündə olmasını təmin edir. Digər tərəfdən, hər bir siyasətçinin fəaliyyətinə dünya miqyasında qiymət vermək işini asanlaşdırır. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin fəaliyyəti haqqında dünyanın aparıcı dövlətlərinin rəhbərləri dəfələrlə fikir bildiriblər. Onların hamısı Azərbaycan Prezidentindən müdrik, uzaqgörən, əməkdaşlığa açıq və etibarlı, dövlət işlərini dərinlən bilən və yüksək diplomatik bacarığa sahib lider kimi bəhs ediblər.

Əlbəttə, hər bir azərbaycanlı üçün ölkənin başçısına digər ölkələrin rəhbərlərinin yüksək qiymət verməsi qürur mənbəyidir. Həm də bu hörmətin arxasında İlham Əliyevin gərgin zəhmətinin, yüksək aile, siyasətçi tərbiyəsinin, Vətənə böyük sevgisinin dayandığını anlamaq gərəkdir. Belə qiymətlər heç zaman asan verilmir – onu qazanmaq lazımdır, konkret əməldə layiq olduğunu göstərmək gərəkdir. Müqayisə üçün deyək ki, Cənubi Qafqazda heç bir siyasi lider barəsində bu cür fikirlər bildirilmir. Bunlar İlham Əliyevin siyasətçi, lider və şəxsiyyət kimi dərinlən öyrənilməsinə böyük ehtiyac duyulduğunu göstərir.

Burada bir vacib məqamı vurğulamaq gərəkdir. Ulu öndər Heydər Əliyevin İlham Əliyev kimi liderin yetişməsinə zəhmət və xidməti olduqca böyükdür. Ümummilli liderin fəaliyyətinə yaxından bələd olması ilə bərabər, onun təcrübəsini də tam əxz edib, praktiki fəaliyyətdə tətbiq etmək, əlbəttə, insanın özündən yüksək bacarıq tələb edir. Bununla yanaşı, Heydər Əliyevin yeni siyasi lider yetişdirmək qabiliyyətinin çox yüksək səviyyədə olduğunu etiraf etmək gərəkdir. Bütün bunlara görədir ki, Heydər Əliyev məktəbini keçmiş bir Prezidentin, siyasi liderin və şəxsiyyətin müstəqil dövlət quruculuğunda əldə etdiyi nailiyyətlər təsadüf sayıla bilməz. İlham Əliyev uğurlu siyasi varisiyin ən gözəl nümunəsidir!

Alimlər bir məqama diqqət çəkirlər: İlham Əliyevin Azərbaycan rəhbərlik etdiyi on altı il müstəqillik dövrünün yarından çoxunu təşkil edir. Bu müddətdə Azərbaycan müstəqillik və suverenlik yolunda böyük məsəfə qət edib. Konkret deyilsə, on altı il mürəkkəb bir geosiyasi məkanda yerləşən dövlət üçün daim uğurlar ili olub. Buna nail olmağın nə qədər çətin olduğunu sübut etməyə ehtiyac yoxdur. Adı müqayisələrdə həmin realiti açıqca görmək mümkündür. Burada başqa bir məqam önəm kəsb edir.

Hazırkı tarixi şəraitdə davamlı uğur qazanmağa imkan verən liderlik hansı keyfiyyətlərə malik olmalıdır? Yəni, İlham Əliyev lider-şəxsiyyət kimi necə xarakterizə etmək olar? Bu suala indi filosoflar, tarixçilər, sosioloqlar, siyasətşünaslar və başqa humanitar ixtisas sahibləri cavab axtarırlar. Əlbəttə, bu istiqamətdə araşdırmaları davam etdirmək zəruridir.

Son on altı il dövlət quruculuğu prosesi kontekstində üç aspektdə əhəmiyyətli hesab etmək olar. Birincisi, bu illər keçid proseslərinin yekunu baxımından əhəmiyyət daşıyır. İkincisi, keyfiyyətə yeni inkişaf mərhələsinə start verilib. Üçüncüsü, cəmiyyətin bütün sferaları bir-biri ilə həmahəng şəkildə hərəkətə gətirilib və sürətli, davamlı inkişaf xətti müəyyənləşdirilib. Vurğulanan faktorların hər birinin dövlət quruculuğunda konkret yeri və rolu vardır. Onlar bir-birini mərhələ kimi ideal şəkildə tamamlayırlar. Bu şərt bütövlükdə dövlət quruculuğunu sistemli və müntəzəm olaraq həyata keçirməyə imkanlar yaradır. Onun müəllifi isə Prezident İlham Əliyevdir.

Keçid mərhələsinin yekunu: yeni inkişaf dövrünün təməli

Müstəqillik mərhələsinin keçid proseslərinin yekunu son dərəcə ciddi əhəmiyyətli olan məsələdir. Çünki bu, faktiki olaraq, 1993-cü ildən etibarən aparılan dövlət quruculuğu prosesinin səmərəsini və tarixi əhəmiyyətini ifadə edir. Həmin mərhələdə Ulu öndər öncə daxili sabitliyə nail oldu. Buna paralel olaraq Azərbaycanın

XXI əsrin milli lideri: İlham Əliyev və Azərbaycan dövlətçiliyinin inkişafı

Prezident İlham Əliyev artıq on altı ildir ki, müstəqil Azərbaycan Respublikasına rəhbərlik edir. Ulu öndər Heydər Əliyevin siyasi kursunu inamla inkişaf etdirən dövlət başçısının fəaliyyəti çoxşaxəlidir. Aparılan təhlillər göstərir ki, Azərbaycan Cənubi Qafqazda müstəqil dövlət kimi özünü uğurla təsdiq edən ölkədir. Bunun kökündə əsaslı ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş dövlət quruculuğu konsepsiyası dayanır. Prezident İlham Əliyev XXI əsrin keşməkeşləri şəraitində həmin inkişaf kursunu yeni şərtlər müstəvisində səmərəli şəkildə davam etdirir. Bunun nəticəsidir ki, Azərbaycan hazırda Cənubi Qafqazın lider dövlətidir. Ekspertlərin qiymətləndirmələrinə görə, bu proses daha da inkişaf edəcək. Azərbaycan Prezidenti daxili və xarici siyasətdə həyata keçirdiyi proqramlar sayəsində müstəqil dövlətçiliyi yeni zirvələrə qovuşduracaq. Bunların fonunda Prezident İlham Əliyevin simasında yeni siyasi lider modelinin formalaşdığı aydın görünür. İlham Əliyev hazırda XXI əsrin milli liderliyinin uğurlu nümunəsidir. Həmin kontekstdə Azərbaycan Prezidentinin fəaliyyətinin bir sıra mühüm saydığımız məqamları üzərində geniş dayanmağa ehtiyac duyuruq.

səmərəli istifadəsi təmin edildi, milli valyutanın sabitliyi və sahibkarlığa dövlət dəstəyi gücləndirildi. 2004-2008-ci illərdə isə Ümumi Daxili Məhsulun həcmi 2,6 dəfə artırıldı. Bu, 1990-cı ilin səviyyəsindən 2 dəfə çoxdur. Bu dövrdə yoxsulluq səviyyəsi 13 faizə endi, ölkədə 760 mindən çox yeni iş yeri açıldı.

Dünya Bankı və Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası tərəfindən hazırlanan "Doing Business 2009" hesabatında Azərbaycan biznes mühitinin yaxşılaşdırılması sahəsində ən islahatçı ölkə elan edildi. 2010-cu ildə də ölkəmiz öz mövqelərini qoruyub saxladı. "Qlobal Rəqabətliklik Hesabatı"nda isə göstərilirdi ki, 2009-2010-cu illərdə Azərbaycan 18 pillə irəliləyərək, 133 ölkə arasında 51-ci yere çıxıb. Bu, MDB ölkələri arasında 1-ci göstərici idi. Yuxarıda ifadə edilənlər açıq təsdiq edir ki, Azərbaycan keçid dövrünün yekunu ciddi sosial-iqtisadi inkişafı xarakterizə olunur. Həmin mərhələdə ölkəmiz bütün istiqamətlərdə keyfiyyətə yeni təkamül mərhələsinə qədəm qoydu.

Üçüncüsü, yuxarıda vurğulananlardan məntiqi olaraq belə bir qənaətə gəlmək olur ki, keçid dövrünün başa çatması özlüyündə yeni bir mərhələnin əsasını hazırlanması demək idi. Yəni, Azərbaycan rəhbərliyi düşünülmüş, elmi əsaslandırılmış və məqsədləri dəqiq müəyyən edilmiş inkişaf kursu işləyib hazırlamaqla növbəti inkişaf mərhələsinin təməlini qoyub. Bu, dövlət quruculuğunda çox mühüm bir məqamdır. Çünki o, davamlı və dayanıqlı inkişafın əsas şərtlərindən biridir. Bununla aydın olur ki, Azərbaycan sadəcə bir mərhələni arxada qoymayıb, eyni zamanda, yeni mərhələnin sağlam tərzdə gəlməsi üçün lazım olan bütün təməl şərtləri də hazırlayıb.

Beləliklə, Azərbaycanda keçid dövrünün ən böyük yekunu ölkənin yeni sürətli inkişaf mərhələsinə qədəm qoyması ilə xarakterizə olunur. 2010-cu ildən başlayaraq Azərbaycan modernləşmə sahəsində daha sistemli və keyfiyyətli dəyişiklər mərhələsinə keçib. Prezident İlham Əliyevin siyasi liderliyi, qətiyyəti, uzaqgörənliyi və

mükəmməl idarəetmə bacarığı yeni mərhələnin də Azərbaycan üçün son dərəcə uğurlu olması təmin edir. Bu bağlılıqda ABŞ-ın nüfuzlu Con Hopkins Universiteti nəzdindəki Mərkəzi Asiya və Qafqaz Araşdırmaları İnstitutunun rəhbəri, professor Frederik Starrın Azərbaycan Prezidenti barədə ifadə etdiyi fikirlər çox maraqlıdır. Amerikalı professor vurğulayıb: "Prezident İlham Əliyevin ən güclü cəhətlərindən biri odur ki, onun üçün daim diqqət mərkəzində olmaq əhəmiyyətli deyildir. O, bacarıqlı, tarazlı, düşünülməmiş qərarlara yol verməyən, rəyi ilə razılaşmadığı insanlara ehtiramla yanaşan bir şəxsiyyətdir... O, şəxsi hissləri siyasətdən ayıra bilən adamdır. Bunların hamısı çox məsuliyyətli insana xas olan xüsusiyyətlərdir. Məncə, o, indiyə qədər ölkəmizə çox gözəl xidmət edib".

Amerikalı alimin bu fikirləri İlham Əliyevin konkret fəaliyyətinin nəticələri əsasında formalaşdırıb. Prezidentin bir şəxsiyyət kimi tutduğu mövqe də göz qabağındadır. Baxın, 2003-2018-ci illər ərzində Azərbaycan

iqtisadiyyatı 3,2 dəfə artıb. O cümlədən qeyri-neft sektoru 2,8 dəfə çoxalıb. Sənaye istehsalı isə 2,6 dəfə artıb. Kənd təsərrüfatı 1,7 dəfə böyüyüb. Qeyri-neft məhsulları sahəsində ixracat 4,1 dəfə çoxalıb. Azərbaycanın valyuta ehtiyatları 2004-cü ildəki 1,8 milyard dollardan 2018-ci ildə 46 milyard dollara çatdırılıb, hazırda isə 50 milyard dolları keçir. Təkcə bu ilin ilk 6 ayı ərzində 6,4 milyard dollar sərmayə qoymaq planlaşdırılırdı ki, artıq bu, yerinə yetirilib. Bütövlükdə isə son on altı il ərzində ölkə iqtisadiyyatına 250 milyard dollardan artıq sərmayə qoyulub. Təsədüfi deyil ki, Davos İqtisadi Forumunun hesablamlarına görə, "hökumətin dəyişikliklərə çevik reaksiyası" göstəricisinə görə Azərbaycan dünyanın 140 ölkəsinin arasında 5-ci yerdə qərarlaşıb.

Liderlik keyfiyyəti: İlham Əliyev nümunəsi

Bütün dünya liderləri etiraf edirlər ki, İlham Əliyev mükəmməl və səmərəli enerji siyasəti yeridən Prezidentdir. Bu baxımdan 2007-ci ildə Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəmərinin (uzunluğu 980

tar Forumu buna nümunədir. Regional əməkdaşlığın yeni formatları da həmin bağlılıqda olduqca yüksək qiymətə layiq nəticələr verməkdədir. Bununla bağlı Prezident İlham Əliyevin Nazirlər Kabinetinin 2018-ci ilin doqquz ayının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunan iclasındakı nitqində ifadə etdiyi fikirlər olduqca maraqlıdır. Dövlət başçısı həmin iclasdakı nitqində bildirib: "Hesab edirəm ki, bu il qonşu ölkələrlə əlaqələrimiz yeni pilləyə qalxıb. Mənim qonşu ölkələrin dövlət, hökumət başçıları ilə çoxsaylı görüşlərim olub. Əldə edilmiş razılaşmalar həm ikitərəfli əlaqələrimizi möhkəmləndirir, eyni zamanda, regionda sabitliyin, təhlükəsizliyin, əməkdaşlığın inkişafına xidmət göstərir. Müsəlman ölkələri ilə bizim əlaqələrimiz həmişə olduğu kimi, diqqət mərkəzindədir. Bu, bizim xarici siyasətimizin prioritet məsələlərindən biridir. Azərbaycan müstəqil dövlət kimi dünya miqyasında nüfuzunu daim artırmaqdadır".

Vurğulanan məqamlar onu deməyə əsas verir ki, İlham Əliyev müstəqil Azərbaycan tarixində

kiçik metrdir) istifadəyə verilməsi mühüm tarixi hadisə kimi qəbul edilir. Bundan əlavə, 2014-cü il sentyabrın 20-də Cənub Qaz Dəhlizinin təməlinin qoyulması növbəti strateji xarakterli uğur sayılır. Bu, layihənin Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində Azərbaycanın böyük rol oynadığını faktiki təsdiqləyir.

Bölgədə ən böyük infrastruktur layihələrindən biri olan Cənub Qaz Dəhlizinin uzunluğu 3500 kilometr, ümumi dəyəri isə 40 milyard dollardır. 2018-ci il mayın 29-da Bakıda Cənub Qaz Dəhlizinin, iyunun 12-də isə onun tərkib hissəsi olan TANAP boru kəmərinin rəsmi açılış mərasimi keçirilib. Nəhayət, bu ilin payızında Türkiyədə TANAP-ın Avropa ilə birləşəcək hissəsinin açılış mərasimi keçirilib.

Onu da xatırladaq ki, 2017-ci il sentyabrın 14-də "Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda yerləşən "Azəri", "Çirəq" qaz yataqlarının və "Günəşli" yatağının dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında Saziş"nin ("Əsrin müqaviləsi") müddətinin 2050-ci ilə qədər uzadılması ilə bağlı sənədlər imzalanıb. Yeni şərtlərə görə, SOCAR-ın payı 11 faizdən 25 faizə qaldırılmalı və mənəfat neftinin 75 faizi Azərbaycana verilməlidir. Bundan əlavə, 8 il ərzində xarici investorlar tərəfindən ölkəyə bərabər hissələrlə bonus kimi 3,6 milyard dollar ödəniləcəkdir.

Bunların fonunda Azərbaycanın Şərq-Qərb, Şimal-Cənub və Cənub-Qərb nəqliyyat dəhlizlərinin Cənubi Qafqazda geosiyasi qovşağı olması ekspertlər tərəfindən yüksək qiymətləndirilib. Bütövlükdə isə Azərbaycan "Bir kəmə, bir yol" layihəsi çərçivəsində aktiv bir iştirakçısıdır. Bütün bunlar birbaşa İlham Əliyevin xidmətləri ilə bağlıdır.

Əlbəttə, İlham Əliyevin xarici siyasət kursunun uğurları müstəqil dövlətçiliyimizin inkişafı aspektində böyük əhəmiyyət kəsb edir. Hələ 2011-ci ildə Azərbaycan 155 dövlətin dəstəyi ilə BMT Təhlükəsizlik Şurasına qeyri-daximi üzv seçilmişdi. Ölkəmiz 120 dövlətin təmsil olunduğu Qoşulma Hərəkatına sədrlik edir. İlham Əliyev Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin ədalətli həllinə nail olmaq üçün var gücü ilə fəaliyyət göstərir. Bu istiqamətdə dövlət başçısının əldə etdiyi uğurlar hamıya məlumdur. Həmin kontekstdə ölkə rəhbərinin sivilizasiyalar, mədəniyyətlər və dinlərarası dialoqa verdiyi töhfələr çox qiymətlidir. İlham Əliyev bu sferada bir çox təşəbbüslər irəli sürüb və onlar uğurla həyata keçirilib. Məsələn, "Bakı prosesi" və Bakı Beynəlxalq Humanitar

yeni bir eradır. Bu eranın başlıca xüsusiyyəti məxsusi inkişaf mərhələsi olmasındadır. Eyni zamanda, bu mərhələ müstəqil dövlətçiliyin özünü təsdiq dövrüdür. Dövlətçiliyin özünü təsdiq tarixi əhəmiyyətli hadisədir. Təcrübə göstərir ki, heç də bütün ölkələr bu mərhələni uğurla keçə bilmirlər. Onlar bir sıra hallarda, ümumiyyətlə, müstəqil dövlətçiliyin özünü təsdiqinə nail ola bilmirlər.

Azərbaycanda isə bu mərhələ uğurla keçilib. Bütün dünya Azərbaycanı müstəqil, suveren, özünü inkişaf kursu olan ölkə kimi qəbul edir. Cənubi Qafqazda ancaq Azərbaycan həmin istiqamətdə sistemli fəaliyyət göstərir. Burada siyasi liderlərin və ekspertlərin vurğuladığı bir özəlliyi də xatırlamağa dəyər. Onlar qeyd edirlər ki, Azərbaycan nəinki regional təhlükəsizliyin təminatçılarından biri, həm də yeni təhlükəsizlik modelləri təşəbbüsünü göstərən aktiv regional geosiyasi oyunçudur. Bu, İlham Əliyevin həyata keçirdiyi siyasi kursdan məntiqi olaraq alın nəticədir.

İlham Əliyevin xarici siyasət kursunda təhlükəsizlik modelinin əsasında regional əməkdaşlıq fəlsəfəsi dayanır. Regional əməkdaşlıq qarşılıqlı fayda gətirən, bərabərhuquqlu və bir-birinin daxili işlərinə qarşılıqlı şəkildə həyata keçirilən proqramların sintezidir. Bu üsulla regionda yerləşən dövlətlər ancaq qarşılıqlı fayda verən və kimsənin haqqını pozmayan münasibətlər çərçivəsində fəaliyyət göstərlir. Bununla da regional təhlükəsizlik səmərəli əməkdaşlıq prinsipləri üzərində bərqərar olan proses kimi özünü təsdiq edir.

İlham Əliyev bu siyasi xətti özünü tam doğrultdu. Regionun ən böyük dövlətləri səmərəli əməkdaşlıq edə bilərlər. Onların maraqlarının balanslaşmasında isə Azərbaycan ciddi rol oynayır. Bunlara görədir ki, Azərbaycan Prezidentinə regionun bütün böyük dövlətlərinin başçıları xüsusi hörmət və rəğbətlə yanaşırlar.

Bunlar, eyni zamanda, İlham Əliyevin XXI əsrin xarizmatik milli lideri olduğunu göstərən özəlliklərdir. XXI əsrdə milli lider obrazı özlüyündə zəngin çalarlara malikdir. İlham Əliyev Cənubi Qafqazın mürəkkəb geosiyasi özəlliklərinə və Azərbaycanın keçdiyi xüsusi dövlətçilik tarixi yoluna görə son dərəcə maraqlı keyfiyyətlərə sahib liderdir. Şübhə yoxdur ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin liderlik və şəxsi keyfiyyətlərini geniş və dərinlən təhlil edən araşdırmalar aparılacaqdır. Azərbaycan xalqının öz rəhbərinə inamı sonsuzdur!